

27. 2. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno

Nejvyšší soud ČR přijal dne 30. 8. 2018 rozhodnutí, kterým přinesl odpověď na otázku, která byla v rozhodovací praxi vrchních soudů dosud zodpovídána nejednotně. Tou otázkou je, zda může věřitel uplatnit svou pohledávku v oddlužení částečně jako pohledávku zajištěnou a částečně jako pohledávku nezajištěnou. Končí tak dosavadní praxe některých věřitelů, kteří při přihlašování do oddlužení spekulovali s cílem maximálního uspokojení své pohledávky. Otázky však zůstávají.

Oč jde?

Insolvenční zákon v ustanovení § 398 odst. 3 stanoví, že při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zajištění věřitelé uspokojují jen z výtěžku zpeněžení zajištění, tj. neuspokojují se z částek, které budou z příjmů dlužníka sráženy v průběhu trvání oddlužení.

Představme si věřitele, který dlužníkovi půjčil 1.000.000,- Kč a jeho pohledávka je zajištěna nemovitostí v ceně cca 250.000,- Kč. Je na volbě věřitele, aby se rozhodl, zda svou pohledávku přihlásí do oddlužení jako pohledávku zajištěnou či pohledávku nezajištěnou. V tomto rozhodnutí není věřitel nijak omezen, tj. nemůže být nucen, aby přestože je pohledávka zajištěna zástavním právem, přihlásil ji jako pohledávku zajištěnou[1]. Ekonomicky uvažující věřitel bude kalkulovat s tím, že pokud by svou pohledávku uplatnil pouze jako pohledávku zajištěnou, byl by uspokojen pouze z čistého výtěžku zpeněžení zajištění, který by po odečtení vyhláškou určené odměny insolvenčního správce činil maximálně 227.500,- Kč (a to jen v případě, že by se správou a zpeněžením předmětu zajištění nebyly spojeny žádné náklady). Uspokojení pohledávky věřitele by tak činilo maximálně 22,75 %. V případě, že by však pohledávku přihlásil jako pohledávku nezajištěnou (tj. zajištění by neuplatnil), mohl by dlužník projít úspěšným procesem oddlužení za současné právní úpravy pouze v případě, že by pohledávku věřitele uhradil nejméně z 30 %.

Ještě ekonomičtěji uvažující věřitel, který by chtěl maximalizovat uspokojení své pohledávky v situaci, kdy hodnota předmětu zajištění nedosahuje výše pohledávky věřitele, by měl začít spekulovat, že svou pohledávku rozdělí a část pohledávky přihlásí jako pohledávku zajištěnou (zpravidla část pohledávky která přibližně odpovídá ceně předmětu zajištění) a část jí přihlásí jako pohledávku nezajištěnou. V první části bude uspokojen z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, v druhé části pak ze srážek z příjmů dlužníka. Jak se k těmto pokusům věřitele stavěl ve svých rozhodnutích Ústavní soud ČR, Vrchní soud v Praze a ve finále pak Nejvyšší soud ČR, si ukážeme dále.

Mlčí Ústavní soud

Ústavní soud na problematiku možného štěpení pohledávek věřitelů na část zajištěnou a část nezajištěnou narazil již ve svém usnesení ze dne 6.2.2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13. Omezil se však toliko na konstatování, že tato praxe je z pohledu zákonnosti přinejmenším sporná a posouzení

zákonnosti takového postupu primárně nepřísluší Ústavnímu soudu a musí je v první řadě provést obecné soudy.

Veletoč Vrchního soudu v Praze

Vrchní soud v Praze v odůvodnění rozhodnutí ze dne 14.10.2014 sp.zn. 76 ICm 1915/2013, 104 VSPH 126/2014 (KSLB 82 INS 16257/2012) uvedl: „*Odvolací soud nesouhlasí ani s tím, že nelze v insolvenčním řízení přihlásit pohledávku z části jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou pokud věřitel dospěje k závěru, že zástava má nižší hodnotu, než celá zajištěná pohledávka. Je na místě zopakovat, že je zcela na vůli věřitele, jakým způsobem pohledávku přihlásí*“. **Možnost štěpení pohledávek byla poprvé připuštěna.**

Ani ne o rok později však Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 29.7.2015 sp.zn. 2 VSPH 405/2014 (KSHK 42 INS 295595/2013) uvádí: „*Závěrem pak odvolací soud podotýká, že se v otázce (dodatečného) dělení (jediné) přihlášené pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou tak, aby mohla být v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojena jak ze zpeněžení předmětu zajištění, tak v rámci splátek, s náhledem odvolatelky (byť odůvodněným odkazem na názor jiného senátu zdejšího soudu) neztotožňuje; je-li totiž zajišťovacím instrumentem zajištěna celá přihlášená pohledávka, nelze ji toliko „procesním způsobem“ rozdělit (dodatečně) na část zajištěnou a nezajištěnou (a obejít tím pravidlo stanovené v ust. § 398 odst. 3 IZ, dle něhož se zajištění věřitelé uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění), neboť takový stav by neodpovídal hmotnému právu (na rozdíl např. od situace, kdy část pohledávky, jež byla postoupena jinému věřiteli, byla - na rozdíl od pohledávky postupitele - přihlášena jako nezajištěná)*“. **Možnost štěpení pohledávek tak byla zakázána.**

Opět o necelý rok později se praxe Vrchního soudu v Praze ustálila vydáním rozhodnutí ze dne 29.6.2016, sp. zn. 2 VSPH 1130/2016 (KSPA 53 INS 29431/2015), které bylo schváleno gremiální poradou VSPH dne 30.1.2017 ve znění: „*Zajištěný věřitel, jehož pohledávka je podle hmotného práva zajištěná v celém rozsahu, je oprávněn přihlásit ji do insolvenčního řízení zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, popř. ohledně ní právo na uspokojení ze zajištění vůbec neuplatnit. Podle takto uplatněného pořadí bude jeho pohledávka přezkoumána a případně zjištěna s tím, že takový výsledek přezkoumání bude platit pro všechny způsoby řešení úpadku dlužníka, tedy i pro případné oddlužení*“. **Možnost štěpení pohledávek byla na více než dva roky připuštěna.**

Zásah Nejvyššího soudu ČR

Nejvyšší soud ČR v Rozsudku ze dne 30.8.2018 sp. zn. 29 ICdo 61/2016 uvedl: „*Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i akcesorické pohledávky s jistinou související, tzn. úroky, úroky z prodlení, náklady řízení apod.), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou či zcela jako nezajištěnou. Pokud tak věřitel neučiní, obsahuje přihláška pohledávky vady, jež musí být k výzvě insolvenčního správce odstraněny, jinak není přihláška pohledávky způsobilá přezkumu. „Projde-li“ přezkumným jednáním vadná přihláška pohledávky a je-li na základě výsledků přezkumného jednání veden incidenční spor o pohledávce uplatněné vadnou přihláškou, je žaloba, kterou byl takový spor zahájen, předčasná a jako taková musí být zamítnuta („pro předčasnost“)*“.

Nejvyšší soud tak dovodil, že v případě, kdy se věřitel o štěpení pohledávky pokusí, má mu být ze strany insolvenčního správce zaslána výzva k odstranění vad přihlášky dle ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona a **de facto tak štěpení pohledávek zakázal.**

Otázky zůstávají

V praxi jsem se po vydání citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu setkal s polemikou věřitele, který byl toho názoru, že sice nemůže pohledávku a její příslušenství (v tomto případě úroky a úroky z prodlení) uplatnit zčásti jako pohledávku zajištěnou a zčásti jako pohledávku nezajištěnou, nicméně smluvní pokutu vzniklou z důvodu neuhrazení pohledávky, která byla rovněž zajištěna zástavní smlouvou k zajištění pohledávky, jako nezajištěnou přihlásit může, neboť se nejedná o příslušenství pohledávky. Jsem toho názoru, že byť není smluvní pokuta výslovně uvedena v demonstrativním výčtu akcesorických pohledávek obsaženém v citovaném rozhodnutí a skutečně se nejedná o příslušenství pohledávky, jedná se o akcesorickou pohledávku s jistinou související a musí být uplatněna ve stejném pořadí jako jistina a příslušenství.

Mnohem zajímavější je pak polemika, jaké bude mít následky nesplnění výzvy insolvenčního správce k odstranění vad přihlášky. Dle názoru místopředsedy Krajského soudu v Ostravě Mgr. Rostislava Krhuta prezentovaného na semináři dne 4.12.2018 je následkem nesplnění výzvy skutečnost, že se na celou pohledávku věřitele hledí jako na pohledávku nezajištěnou. Osobně se spíše kloním k dikci ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, dle které se přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo odstraněny, předkládají insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce nepřihlíží.

Otázkou rovněž zůstává, jak se soudní praxe vypořádá s možným způsobem, jak zákaz štěpení pohledávek obejít, tj. rozdělení pohledávky mezi dva subjekty postoupením, kdy jeden z nich přihlásí svou pohledávku jako pohledávku zajištěnou a druhý jako pohledávku nezajištěnou.

Závěrem podotýkám, že neuplatněním práva na uspokojení ze zajištění nebo štěpením pohledávky ze strany věřitele může za současné právní úpravy způsobit i neschválení oddlužení, neboť dlužníci do procesu oddlužení vstupují s předpokladem, že věřitelé, jejichž pohledávky jsou zajištěny, nebudou uspokojováni ze splátkového kalendáře a nepočítají je tak do základu, ze kterého je v průběhu 5 let oddlužení třeba uspokojit nejméně 30 %. Tento problém by měl odpadnout novelou insolvenčního zákona účinnou od 1.6.2019, která již nezbytnou minimální mírou uspokojení věřitelů nestanoví.

Mgr. Petr Veselý,
advokát - insolvenční správce

[ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Široká 36/5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 947 055
e-mail: ak@zizlavsky.cz

[1] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 NSČR 34/2016 ze dne 27.3.2018

Aktualizováno: 28.1.2020

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)